

Za sebe mohu říci (EM), že jsem ráda, že jsem mohla být Vaší studentkou, naučil jste mne a učíte stále velmi mnoho, jste vždy ochotný najít si i ve svém jistě velmi nabitém programu čas na společné rozhovory a konstruktivní kritiku. Díky Vám se stala bryologie celoživotní výzvou a zálibou pro mnoho vašich studentů.

Na závěr chceme za celou za celou Bryologicko-lichenologickou sekci jubilantovi popřát všechno nejlepší do další práce, které je jistě stále dostatek: Pane profesore, přijměte od nás přání všeho nejlepšího, hodně zdraví a sil do další vědecké práce, ale i spoustu rodinných radostí a pohody.

D. Svoboda a E. Mikulášková

RECENZE – REVIEW

Ochyra R., Lewis Smith R. I. & Bednarek-Ochyra H. (2008): The Illustrated Moss Flora of Antarctica. – Cambridge University Press. [xvii + 685 pp., ISBN 978-0-521-81402-7]

Náklad neuveden, cena 125 £, recenzovaný výtisk je v knihovně autora recenze.

Dlouho připravovaná a velmi podrobně zpracovávaná publikace spatřila konečně světlo světa a skutečně stojí za to! Takto detailně pojatých, informacemi nabitých a zcela vyčerpávajících flor je skutečně poskrovnu. A tak objemných bryoflor (22 × 28 × 3,5 cm, přitom nikde nenajdeme prázdné prostory mezi tiskem, obvyklé v řadě prací „nahánějících“ stránkový rozsah) ještě méně!

Vlastnímu textu předchází seznam nových kombinací (pro nás bude aktuální platné zveřejnění podtřídy *Splachnidae*), synonym, nově stanovených epitypů, lektotypů a neotypů (dohromady celé čtyři strany jmen!). Úvod knihy je věnován obecné (geomorfologické, klimatické, biogeografické) charakteristice Antarktidy. Zcela vyčerpávající historie výzkumu mechu Antarktidy (čítající téměř 200 let) je náplní následující kapitoly. Nejde však pouze o historický výčet, ale i o kritické zhodnocení všech dostupných nashromážděných dokladů. Následují kapitoly o ekologii terestrických mechorostů v Antarktidě, diverzitě a fytogeografii antarktických mechu, které doplňuje 42 barevných fotografií biotopů a některých druhů. Jakousi metodologickou kapitolou je pátá (poslední z obecných) kapitol. Ve speciální části (více než 500 stran) jsou probrány všechny dosud známé druhy mechu, které patří k 111 druhům a dvěma varietám, 55 rodům, 17 čeledím a 10 řádům. Kromě určovacích klíčů na všech úrovních sestavených až na jednu výjimku na bázi charakteristik gametofytů (a i u té výjimky jsou doplňující charakteristiky na gametofytu), podrobných popisů a vynikajících celostránkových pérovek, jejichž autorkou je H. Bednarek-Ochyra (oceněná v roce 2009 hlavně za tuto publikaci cenou Jill Smythies Award for Botanical Illustration, kterou uděluje The Linnean Society of London), obsahuje každý popis podrobnou synonymiku (ve vztahu k Antarktidě, vždy doloženou ověřenou studií typové položky!), diskusí, kapitolami o rozmnožování (v Antarktidě), ekologii, celosvětovém areálu a rozšíření v rámci Antarktidy (s bodovými mapkami) a obsáhlým přehledem vybraných nebo všech studovaných dokladů. Terminologický slovníček, obsáhlý (lze oprávněně říci vyčerpávající) přehled literatury a rejstřík latinských jmen mechorostů uzavírají toto dílo.

Nejpočetnějšími čeleděmi mechu Antarktidy jsou *Grimmiaceae* (23 druhů), *Pottiaceae* (16 druhů), *Bryaceae* (14 druhů) a *Dicranaceae* (10 druhů). Vzhledem k nepatrnému zastoupení bokoplodých mechu v oblasti není podstatné odlišnosti od nás, i u nás patří zmíněné čeledi k druhově nejbohatším. *Schistidium* (13 druhů) je na druhy nejpočetnějším rodem v Antarktidě, *Bryum* (8 druhů) je až na druhém místě. Není bez zajímavosti, že 52 druhů uváděných dosud z Antarktidy bylo chybně určeno, z nich většina patří mezi tři z výše uvedených čtyř nejpočetnějších čeledí.

Po prostudování se nabízí otázka: existuje ještě něco, co se týká antarktických mechů, a není zde zahrnuto? Snad barevné fotografie jednotlivých druhů, ale nedovedu si představit, jak by po jejich zahrnutí již tak extrémně nákladná a zcela jistě ne laciná publikace byla prodejná. A přitom rukopis byl připraven v podobě „camera ready“ (existují autorské pdf-soubory celé knihy, podle nichž byla tištěná verze vytvořena). Samozřejmě typografická úprava knihy je na špičkové úrovni.

Připočteme-li játrovkovou flóru Antarktidy (Bednarek-Ochyra et al. 2000), vzhledem k počtu druhů játrovek v Antarktidě (27) vydanou v daleko skromnější podobě (ve formátu A5 jako „paperback“, nikoli „hardcover“), ale celkovou koncepcí zpracování s mechovou flórou srovnatelnou, je dnes Antarktida jediným kontinentem, který je „pokryt“ komplexním zpracováním bryologické vegetace (existuje i flóra lišejníků, vydaná v r. 2001). I když několik druhů probíraných v recenzované knize patří rovněž k naší bryoflóře nebo bryoflóře severní polokoule, nepředpokládám, že by naši bryologové po této knize – pokud neplánují pobyt v Antarktidě – sáhli (i vzhledem k ceně). Přesto neupozornit na tak obsáhlou a významnou publikaci špičkové kvality (jak je ostatně obvyklé u publikace spojené se jménem významného polského bryologa R. Ochyry) bych považoval za neodpuštělný nedostatek tím spíše, že výzkum antarktických ekosystémů má v českých zemích svou tradici (a na flóru játrovek Antarktidy Bryonora v recenzích neupozornila).

Bednarek-Ochyra H., Váňa J., Ochyra R. & Lewis Smith R. I. (2000): The liverwort flora of Antarctica. – Polish Academy of Sciences, Institute of Botany, Cracow. [236 pp.]

J. Váňa

Kolektiv [Kubešová S., Musil Z., Novotný I., Plášek V., Zmrhalová M.] (2009): Mechorosty součást naší přírody. – Vydal Český svaz ochránců přírody, Základní organizace Hořepník, Prostějov. [84 pp., ISBN978-80-254-6057-3]

Náklad neuveden, publikace je zdarma (poštovné a balné 60,- Kč), cena neuvedena (neprodejné), recenzovaný výtisk je v knihovně autora recenze a zcela jistě i v knihovnách autorů textu.

Publikace, která by měla čtenářům pomoci při seznamování se světem mechorostů, je jistě záslužným počinem. Cílem autorů bylo pomocí textů, barevných fotografií a v kritických případech i perokreseb přiblížit čtenáři tuto ne vždy docenovanou, avšak velmi zajímavou a významnou skupinu rostlin. Obdobných bohatě fotografiemi doplněných publikací je na zahraničním trhu dostatek, v české literatuře nalezneme obdobný typ publikace pouze v překladu textu publikace P. B. Kremera a H. Mühleho „Lišejníky, mechorosty a kaprad'orosty“ (vydalo r. 1998 nakladatelství Ikar).

V úvodních kapitolách autoři seznamují čtenáře stručně s životním cyklem, biologií a ekologií, klasifikací, významem mechorostů v přírodě, jejich ochranou a návody k vyhledávání, sběru a uchování mechorostů. Jednotlivé zastoupené druhy jsou uspořádány podle stanovišť: ubikvistické druhy, druhy bazických skal, sutí apod., druhy nebazických skal, sutí apod. (termín „silikátových“ skal by byl i v souladu s tradicí vhodnější), epixylické druhy, epifytické druhy, druhy rašelišť a slatinišť, druhy pramenišť a terestricky rostoucí druhy (proč ne prostě „pozemní druhy“?). Každý z uvedených biotopů je vhodně představen fotografiemi některých stanovišť reprezentujících odpovídající biotop, následují popisy jednotlivých druhů s údaji o ohrožení, ekologii a rozšíření, barevná fotografie (zřídka i 2–3 fotografie), v kritických případech doplňující pérovka se znaky uvedeného a případně i podobného druhu a většinou (drobným tiskem) i informace o podobných druzích. Speciální část uzavírá rovněž fotografiemi a často i konkrétně šipkami doplněný terminologický slovníček (šipka poněkud „ulétla“ do volného prostoru u peristomu), index (v češtině je správnější termín „rejstřík“) vědeckých a českých názvů (správné by bylo vědeckých a českých „jmen“) a konečně doporučená a použitá literatura (včetně všech